Gemeenteraad Zwolle
Afdeling Ruimte en Economie
Programmateam aanvulling Omgevingsvisie
Postbus 10007
8000 GA Zwolle

Natuur en Milieu Overijssel
Aan de Stadsmuur 79-83
8011 VD Zwolle

info@natuurenmilieuoverijssel.nl
www.natuurenmilieuoverijssel.nl

TEL 038 – 425 09 60

Kenmerk 56/25/LH/GvdB
Datum 3 december 2025
Onderwerp Reactie op Ontwerp Omgevingsvisie Zwolle

Geachte leden van de gemeenteraad,

Wij hebben met belangstelling kennisgenomen van het Ontwerp Omgevingsvisie en het ontwerp OER. Als natuur- en milieuorganisaties waarderen wij de inzet van de gemeente om richting te geven aan de ruimtelijke en maatschappelijke opgaven van de komende jaren. Wij willen bijdragen aan een visie die natuur, klimaat en landschap versterkt. Hieronder onze belangrijkste punten.

Bescherm en versterk natuur en biodiversiteit

Natuur draagt bij aan gezondheid, welzijn en economie. Ze levert schone lucht en water en helpt bij klimaatadaptatie. Daarnaast is natuur belangrijk voor de economie en werkgelegenheid. Bovendien is een rijke natuur met veel planten en diersoorten waardevol op zichzelf. De maatschappelijke, economische én intrinsieke waarde van natuur vraagt om behoud en ontwikkeling, zowel binnen als buiten natuurgebieden. De visie erkent NNN, Natura 2000 en de Zwolse Ecologische Hoofdstructuur. Wij zijn verheugd dat in de visie het natuurbelang van de Vreugderijkerwaard nadrukkelijk voorop staat, waardoor dit unieke gebied zijn ecologische waarde kan behouden. Tegelijkertijd signaleert de OER negatieve effecten van groei op natuur en stikstofdepositie (woningbouw Vechtrand, uitbreiding Hessenpoort). Dit vraagt om stevige borging en ambitie.

Wij verzoeken u om:

- Expliciete bescherming van natuurwaarden en mitigerende maatregelen in uw omgevingsvisie en -plan.
- Ambitie op te nemen om gedurende de looptijd minstens één trede hoger te scoren voor Basiskwaliteit Natuur: https://soortenkijker.groenebondgenoten.nl/.

Versterk de groenblauwe verbindingen

De natuur en biodiversiteit staan onder druk. Uit de natuurdoelanalyses van de provincie uit 2023 blijkt dat de natuurdoelen voor een groot deel van de Natura 2000-gebieden in Overijssel niet gehaald worden. Dit vraagt, naast maatregelen binnen Natura 2000- en NNN-gebieden, maatregelen buiten deze gebieden om knelpunten zoals verdroging, versnippering, verzuring en stikstofdepositie op te lossen. Als gemeente heeft u een belangrijke rol in het behouden en realiseren van groenblauwe verbindingen ten goede van de gezondheid, leefbaarheid, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Wij werken graag als partner van uw gemeente hieraan mee.

Uw visie zet in op een robuust netwerk en het principe *water en bodem sturend*, maar concrete uitvoering ontbreekt nog. Wij zijn benieuwd naar de strategie 'klimaatadaptief groeien' in de Regionale Sponsstrategie en de verdere uitwerking ervan in de praktijk en denken hier graag over mee. Wij willen u daarnaast wijzen op de kansen die ontwikkelingen van de stadsparken Stadsbroek en Vechtrand bieden om natuur te versterken en recreatiedruk op NNN-gebieden te verminderen.

Wij vragen u om:

- Een uitvoeringsagenda voor herstel van groene en blauwe structuren.
- Toepassing van *water en bodem sturend* bij alle gebiedsontwikkelingen.
- Nieuw te ontwikkelen groen strategisch in te zetten voor het versterken van natuur en verminderen van recreatiedruk in bestaande natuurgebieden.

Bescherm donkerte en stilte

We worden omringd door steeds meer geluid en licht. Mens en dier hebben daar last van. Lichtvervuiling schaadt mens en dier en tast de beleving van natuur aan. In uw omgevingsvisie benoemt u stilte als ruimtelijke kwaliteit, maar er is niks over de waarde van donkerte opgenomen. Zwolle kan hierin een voortrekkersrol nemen door beleid en samenwerking met initiatieven, zoals het nieuwe project vanaf 2026 *Licht Uit Nacht Aan (LUNA)*.

Wij verzoeken u om:

- Beleidsregels op te nemen om lichtvervuiling en geluidsoverlast te beperken.
- Reductie van verlichting bij sportvelden en bedrijven te stimuleren.

U benoemt in uw omgevingsvisie veiligheid in relatie tot verlichting. In de Correspondent is een artikel geschreven over veiligheid in relatie tot verlichting waar ik u graag naar verwijs: link.

Stimuleer natuurinclusieve landbouw

Een gezond landschap en een sterke landbouw kunnen elkaar versterken. Gemeenten kunnen boeren ondersteunen in natuurinclusieve landbouw en lokaal voedselbeleid. Dit versterkt de bodemgezondheid, waterkwaliteit en natuurwaarde, terwijl het de lokale economie stimuleert.

In uw visie schenkt u aandacht voor kringlooplandbouw en stadslandbouw.
Wij onderschrijven het belang van zulke ontwikkelingen. Het is ons echter niet helemaal duidelijk wat de gemeente hiervoor gaat ondernemen, behalve vergunningverlening.
De transitie van het landelijk gebied heeft grote impact op het verdienvermogen van de landbouw. Het betalen voor ecosysteemdiensten zoals water, landschap, recreatie, toezicht en bodemdiensten (sponswerking) kunnen een brede maatschappelijke waarde leveren. Ecosysteemdiensten kunnen ook gefinancierd worden vanuit lokale fondsen. Alleen met hulp van de gemeente is het mogelijk om deze maatschappelijke prestaties van boeren duurzaam te belonen en daarmee te behouden. Ook kan de gemeente boeren ondersteunen door lokaal in te kopen en de ecologische meerwaarde mee te nemen in gunningstrajecten.

Wij verzoeken u om:

- Korte ketens en natuurinclusieve landbouw actief te stimuleren.
- Een rol te nemen in het belonen van ecosysteemdiensten (water, landschap, biodiversiteit).
- Lokaal en biologisch in te kopen, en ecologische meerwaarde mee te nemen in aanbestedingen en gunningstrajecten.

Bescherm een gezonde, groene leefomgeving

Minder hitte, minder wateroverlast en gezondere mensen. Meer groen en een schonere omgeving is de beste investering voor leefbaarheid en gezondheid. In veel wijken ademen mensen vervuilde lucht in, komt gif op ons voedsel terecht en stapelen schadelijke stoffen, zoals PFAS en pesticiden, zich op in de bodem. Dit is een sluipend gevaar voor onze gezondheid én een groeiende kostenpost voor de zorg. Gezonde bodems, groene buffers en schone waterwegen zuiveren onze omgeving en versterken de biodiversiteit. Wij willen uw gemeente complimenteren met het toetreden tot het Schone Lucht Akkoord.

De gemeente heeft een sleutelrol in het beschermen van haar inwoners. Dit betekent strengere vergunningen voor vervuilende industrieën, betere handhaving, en het actief weren van schadelijke stoffen uit natuur- en woongebieden. Natuur en Milieu schreef een behulpzame handreiking over het reguleren van bestrijdingsmiddelen door gemeenten. Een eerste stap zou kunnen zijn dat de gemeente zelf alleen nog biologische bollen en ander groen inkoopt.

Ook de kwaliteit van groen is van belang voor diersoorten in de stad. Hiervoor is Basiskwaliteit Natuur ontwikkeld. In uw visie geeft u aan zich aan te sluiten bij de landelijke lijn. Als provinciehoofdstad heeft u de potentie, om net als gemeente Hardenberg, voorloper te worden en te voldoen aan een goede Basiskwaliteit Natuur.

Wij verzoeken u om:

- Strenger om te gaan met vergunningen en handhaving van vervuilende industrie.
- Bestrijdingsmiddelen actief te reguleren (zie handreiking Natuur en Milieu).
- Als gemeente bloembollen en ander groen alleen nog biologische in te kopen.
- Voorloper te worden op het gebied van Basiskwaliteit Natuur.

Natuurinclusieve verstedelijking en groennorm

Nederland staat voor een grote woningbouwopgave. Ook in gemeente Zwolle is de opgave groot. Bij nieuwe ontwikkelingen, zoals de woningbouw, is het belangrijk om altijd met een integrale blik naar het omliggende gebied en structuren te kijken en ook andere maatschappelijke opgaven integraal mee te nemen. Neem een voorbeeld aan het *Recept voor onze Randen* van de provincie Overijssel.

Ruimte vragende ontwikkelingen gaan vaak ten koste van groen in en om de stad. Terwijl groen juist zo belangrijk is voor thema's als gezondheid, biodiversiteit, beleving en klimaatadaptatie. In uw visie benoemt u dat groen meegroeit met verstedelijking. Hier staan wij achter als groene organisaties. Wij dagen uw gemeente uit om nog een stap verder te gaan om nog een stap verder te gaan en als provinciehoofdstad het voortouw te nemen door zelf, net als gemeenten de Utrechtse Heuvelrug en Oss, een groennorm op te nemen in de omgevingsvisie.

Wij verzoeken u om:

- Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling als uitgangspunt te nemen.
- Een groennorm op te nemen in de visie.

Recreatie en natuur

Bij nieuwe ontwikkelingen worden natuurgebieden vaak gepresenteerd als vestigingsfactor (recreatie- en uitloopgebied) vanwege hun grote positieve impact op de leefbaarheid, bijvoorbeeld bij de woningbouw in Harculo, Herxen en Berkum. Tegelijkertijd zorgt de vergrote druk op natuur ervoor dat intrinsieke waarden (rust, donkerte) en natuurlijke ecologische processen onder druk komen te staan. In uw omgevingsvisie erkent u terecht dat een te hoge recreatiedruk negatieve effecten heeft op natuurgebieden en dat de uiterwaarden langs de Vecht en de IJssel niet dienen als uitloopgebied. Hoewel de visie het belang van een balans benoemt, ontbreekt een duidelijk afwegingskader waarin natuurwaarden zwaarder wegen dan recreatie. Zo maken wij ons zorgen om de impact van woningbouwplannen in Herxen op de IJsseluiterwaarden. Wij verzoeken u in de Omgevingsvisie als uitgangspunt op te nemen dat bij nieuwe ontwikkelingen de recreatiedruk niet wordt afgewenteld op bestaande natuurgebieden.

Bij woningbouwopgave (o.a. Herxen, Vechtrand, Berkum) verzoeken wij u om:

- Maatregelen te nemen tegen (het vergroten van de) recreatiedruk op bestaande natuurgebieden.

Versnel circulaire economie

Grondstoffen worden schaarser, niet alleen door uitputting maar ook door geopolitieke onzekerheden. Slim omgaan met bestaande grondstoffen vergroot onafhankelijkheid. In uw omgevingsvisie beschrijft u het belang van circulaire economie en de bijbehorende ruimte-vraag. Specifiek voor het grof huishoudelijk afval is opslagruimte erg belangrijk.
De milieustraat op Hessenpoort wordt de komende jaren opnieuw ingericht, maar dit wordt geen grote opslaglocatie, terwijl opslag noodzakelijk is om:

- Demontage vorm te geven en de reststromen te verwaarden
- Voldoende volume te verzamelen om grotere afnemers te vinden voor ketensamenwerking
- Verschillende soorten materialen achter te houden voor verschillende lokale circulaire bedrijven.

Wij verzoeken u om:

- Actief te zoeken naar alternatieve locaties (anders dan het milieubrengstation) voor grote opslag en deze locaties vorm te geven. Ter illustratie investeert gemeente Breda in een grote hal voor demontage vanwege de vermeden maatschappelijke kosten die dit opbrengt.

Ondersteun de energietransitie met respect voor natuur

Wij ondersteunen het grote maatschappelijke belang van de energietransitie. We pleiten voor het besparen van energie en zijn voorstander van het opwekken van duurzame energie. Daarbij zijn we evenwel van oordeel dat deze opwekking op de juiste locatie dient plaats te vinden waar de natuur niet lijdt onder de ontwikkeling, er goede inpassing plaatsvindt in het landschap en dit samenspraak gebeurt met omwonenden en betrokkenen. De wegwijzer Energie in het Overijsselse landschap kan als houvast en inspiratie dienen voor de juiste locatiekeuze, landschapsontwerp en participatie bij projecten voor opwekking van hernieuwbare energie.

Overijsselaars willen comfortabel en duurzaam wonen in nabijheid van natuur. Het verduurzamen van huizen is energiezuinig, comfortabel en is beter voor de natuur. In uw Omgevingsvisie staan ambities opgenomen zoals het verminderen van energieverbruik, ‘nieuwe’ duurzame bronnen, en isoleren beschreven. Wij onderschrijven het belang hiervan.

Wij steunen duurzame energieopwekking, maar verzoeken:

- Locatiekeuze en landschappelijke inpassing conform de Wegwijzer Energie in het Overijsselse Landschap: https://www.natuurenmilieuoverijssel.nl/nieuws/wegwijzer-energie-in-het-overijsselse-landschap/
- Voorkomen van negatieve effecten op natuur bij windmolens bij Haerst en zonnevelden bij Hessenpoort.

Afsluiting

Wij hopen met onze zienswijze een positieve bijdrage te leveren aan het verbeteren van de Omgevingsvisie. Graag werken we samen met de gemeente aan behoud en ontwikkeling van natuur, landschap, milieu en erfgoed in Zwolle.

Indien u vragen heeft over onze zienswijze kunt u contact opnemen met 5.1.2e, bereikbaar via 5.1.2e of via 5.1.2e@natuurenmilieuoverijssel.nl.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e *Natuur en Milieu Overijssel*

Mede namens:

- Natuurmonumenten, 5.1.2e
- Staatsbosbeheer, 5.1.2e

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	6